
Književna poročila

francoski in britanski groteski («Teta Pavla», «Smeh pred smrtjo» in «Hudič v ulici sv. Mihela»). Vmes nekoliko romantike, ki diši skoro malo staromodno («Pater Sebastijan»), in poleg tega čuda jasen pogled v otroško dušo, ki ga je pisatelj krstil «Prvi greh». Med temi povestmi pa najboljše, najbolj Novačanovo in hkrati najbolj domače, kar more nuditi pisateljevo pero — dvoje solnčno pisanih slik, ne povesti, «Muri preganja vrane» in «Čamarjeva kréma», prepojenih z živopisnimi barvami kakšnega Uprke. In končno — zadnja povest v knjigi in izpod pisateljevega peresa «Peter Kobula», ki sega s svojim problemom v naše dni, enotnejša v zgradbi in izrazu ter že dá slutiti avtorjevo sedanjo pot.

S «Samosilnikom» je torej Novačanova literarna mladost zaključena. Konec je tedaj fantovanju, veseljačenju, veselim napitnicam in podoknicam, konec vaški romantiki. Kam sedaj? Do novih razgledov, do širših in globljih konceptov? Čas, ki živimo v njem, je moten in kalen. Samo močne in bogate duše môž pregledajo do vseh prepadov in višin, s katerih vejeta lepota in skrivnost, ki je povprečnost ne razume in jo sluti v svojem srcu samo umetnik.

V današnjih pustih dneh je Novačanova svetla knjiga dragocen dar. Zato nam je v uteho in veselo upanje.

Fran Albrecht.

Pavel Golia: Peterčkove poslednje sanje. Božična povest v štirih slikah. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Splošna knjižnica, zv. 11. Str. 84.

Fr. Milčinski: Mogočni prstan. Narodna pravljica v štirih dejanjih. V Ljubljani 1923. Ista založba. Splošna knjižnica, zv. 12.

Svoj čas, ko so «Peterčkove sanje» prvič uprizorili, je vzbuknila javna debata o tem, v koliko je Golijeva mladinska igra res umetnina in v koliko je izvirna. Ne glede na potek te debate, je že važno dejstvo, da se je sicer malobrižno občinstvo za dramo vendarle pozanimalo in da so bile predstave nabito polne. Tej «božični povesti» vsekakor nedostaja notranje vezi enotnega dejanja, kar je očitno čutil tudi avtor sam, ki je svojo igro nazval povest v slikah, vendar pa je vsaka teh štirih slik poetična in čuvstveno dovolj močna, da ta dramatični nedostatek nikakor ne moti preveč. Krepko izražena ideja etičnosti sugestivno prevzame gledalca, oziroma čitatelja, ki spremlja ubogega Peterčka skozi njegove bolne privide v božični noči. Tretja slika v gozdu je že kar pesem zase: pesem vtelešenih in ožvljenih prirodnih sil, ki pod vplivom duhovnosti kipe v ubrano spokojstvo bajnega zlitja nedolžnega otroškega srca z naravo. V stihih ni nobene iskanosti in mučne iznajdljivosti, zato lijo kakor sami od sebe in soglašajo s celotno zasnovo igre, ki res da nikakor ni kaka presnetljiva novost, a je vendarle spretno za oder uporabljen motiv, ki je mikal že mnogoterega pisatelja. Kakor Tiltel v Maeterlinckovi «Sinji ptici», tako tudi Peterček išče sreče, ki po njej zahrepeni iz teme in bede, v katero je pahnjen. V božični noči leži bolan — kot Hanica v Hauptmanovi pravljичni igri — in gleda vizije, ki so vsebina tem štirim slikam.

Enotnost, ki jo v «Peterčku» pogrčšamo, pa najdeš v «Mogočnem prstanu», ki je tudi dosegel pri reprizah lep uspeh. Toda zato pa to «narodno pravljico» moti preveč racionalistično izvedena osnovna misel: dobro srce je največje bogastvo, srcu vlada le srce, nad katerim snovnost nima nobene moči. Dejanje pravljice je zelo bogato. Dečku Stanku, čigar mati živi v stiski in pomanjkanju, naklonijo vile mogočen prstan, s katerim si more človek